

Kirje

7.6.2022

VN/13663/2022
VN/13663/2022-TEM-16

Ympäristöministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto

Ympäristöministeriö pyytää työ- ja elinkeinoministeriön lausuntoa seuraavista luonnoksista: Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaisesta etusijamenettelystä aluehallintovirastojen lupakäsittelyssä vuosina 2023-2025 ja hallintotuomioistuimissa vuosina 2023-2027 ja asetus selvityksen sisällöstä.

Työ- ja elinkeinoministeriö lausuu seuraavasti:

Yleistä

TEM pitää esitysluonnoksen tavoitetta tukea vihreää siirtymää tärkeänä. Esitysluonnos toteuttaa hallituksen kirjausta vihreän siirtymän investointeja vauhdittamisesta ja edesauttaa toteuttamaan hallituksen strategista tavoitetta hiilineutraalista Suomesta vuoteen 2035 mennessä.

TEM pitää myönteisenä lupakäsittelyn nopeuttamista ja lupakäsittelyyn suunnattujen voimavarojen lisäämistä. Esitysluonnoksessa on otettu hyvin huomioon uusiutuvan energian tuotantolaitokset, ja esitys on linjassa uusiutuvan energian direktiivin RED II:n ja yleisen luvituksen nopeuttamisesta käytävän keskustelun kanssa. TEM pitää myönteisenä, että valitusasioiden käsittelyn nopeuttaminen hallinto-oikeuksissa koskee ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupa-asioiden lisäksi tuulivoimaosayleiskaavoja.

Etusijamenettelyyn kuuluvat hankkeet

Esitysluonnoksen niin kutsutun AVI-käsittelylain 2 a §:n 2 momentissa on lueteltu etusijamenettelyyn kuuluvat hankkeet. 1 kohdan mukaan etusija annetaan, jos kyseessä on uusiutuvan energian hanke vesiympäristössä tai uusiutuvan energian tuotantolaitos. Epäselväksi jää, mikä lisäarvo on mainita erikseen uusiutuvan energian hanke vesiympäristössä. Voiko tämä käytännössä olla jotain muuta kuin uusiutuvan energian tuotantoa? Uusiutuvan energian määritelmä on RED II:n mukainen.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä (HE 187/2020) katsottiin tarpeelliseksi selvittää tuotantolaitoksen määritelmää säännöskohtaisissa määritelmässä seuraavasti:

Pykälän 5 kohdassa uusiutuvan energian tuotantolaitoksella tarkoitettaisiin energiaa tuottavaa laitosta, jonka tuottama energia on täysin tai osittain uusiutuvaa. Tuotettu energia voi olla sähköä, lämpöä, jäähdytystä, biokaasua, biopolttoainetta tai bionestettä. Jos tuotantorakennusta ei ole rakennettu ainoastaan energian tuotantoa varten, tuotantolaitoksella tarkoitetaan välittömästi energian tuotantoon liittyviä teknisiä järjestelmiä sekä näiden asentamiseksi tai suojaamiseksi rakennettuja rakennelmia. Jos kyseessä on esimerkiksi kauppakeskus, jonka katolle asennetaan aurinkopaneeleita, tuotantolaitoksella tarkoitetaan aurinkopaneeleita ja näiden asentamiseksi mahdollisesti tarvittavia telineitä. Biokaasulaitosten osalta biokaasulaitoksen yhteydessä tapahtuvan

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

mädätteen käsittelyn ja jatkojalostuksen katsotaan sisältyvän tuotantolaitokseen, koska ne ovat kiinteä osa biokaasua tuottavan laitoksen kokonaisuutta.

Etusijamenettelyyn kuuluvista hankkeista on esitysluonnoksen AVI-käsittelylain 2a §:n 2 momentin 5 kohdassa mainitaan akkutehdas ja akkumateriaalien valmistus ja uudelleenkäyttö. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan pykälän mukainen menettelyllinen etusija myönnettäisiin akkuteollisuudelle, jossa pyritään edistämään kiertotalouden mukaista akkumateriaalitaloutta. Akkuteollisuuden edistämistarve kytkeytyy kasvavaan kysyntään. Akkuteollisuudella on lisäksi vaikutuksia ilmastomuutoksen torjuntaan, koska sillä edistetään siirtymää kohti sähköistä liikennettä. Hanketyyppiin ei siten voitaisi lukea kaivostoimintaa, jossa on kyse maaperän mineraalien louhimisesta ja rikastamisesta. Kaivostoiminnan tuotteet voivat olla raaka-aineena myös akkumateriaalien valmistuksessa, mutta kaivostoiminnassa itsessään ei valmisteta akkumateriaaleja.

TEM nostaa esille kysymyksen kierrätyksestä (esimerkiksi kaivosten sivukivet tai rikastushiekka) akkumateriaalien valmistuksessa ja pyytää tarkastelemaan, olisiko etusijamenettelyä tarkoituksenmukaista laajentaa kattamaan jossain tapauksissa myös akkuteollisuuden tarvitsemia raaka-aineita.

Ei merkittävää haittaa –periaate

Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää sujuvia luvitusprosesseja teknologianeutraalisti erilaisille vähähiili- ja kiertotalousinvestoinneille. Esitysluonnoksessa mainitut hanketyypit ovat sellaisia, jotka ovat välttämättömiä hiilineutraaliuden saavuttamiseksi. Tällä hetkellä hyvin suuri osa Suomeen suunnitelluista investoinneista edistää hiilineutraaliutta, ja näiden arviointiin luotava lisäprosessi tuo ylimääräisiä haasteita ja resurssitarpeita viranomaisille, vaikka investointeja tarvitaan pikaisesti. Ottaen huomioon edellä kuvattu, TEM kannustaa ympäristöministeriötä arvioimaan, onko ei merkittävää haittaa –selvityksen tekeminen välttämätöntä jokaisen hankkeen kohdalla.

Muita yksittäisiä huomioita

Esitysluonnoksen mukaan luvan hakija voi pyytää menettelyllistä etusijaa viranomaiselta, mutta etusijan pyytämiseen ei olisi velvollisuutta. TEM toteaa, että tämä edellyttää viranomaiselta neuvontaa, mikä voisi olla hyvä mainita esitysluonnoksen perusteluissa.

Esitysluonnoksessa voisi olla hyvä arvioida ehdotuksen vaikutuksia etusijamenettelyyn kuuluvien hankkeiden lupakäsittelyn tehokkuuteen ja kokonaiskestoon.

Tärkeää olisi myös, ettei etusijamenettelyn ulkopuolelle jäävien hankkeiden käsittely hidastu nykyisestä, mikä edellyttää riittävää panostusta resursseihin.

Esitysluonnoksessa voisi olla hyvä arvioida esityksen vaikutuksia muihin lupa- ja ilmoitusviranomaisiin. Esityksellä voi olla vaikutusta myös muihin lupa- ja valvontaviranomaisiin, kuten Tukesin luvitukseen. Esitetty etusijamenettely ympäristöpuolen luvituksessa voi esimerkiksi lisätä lupahakemuksia myös kyseiseen toimintaan tarvittaviin muille viranomaisille tuleviin hakemuksiin ja työmäärään hetkellisesti (sitä kautta kokonaiskestoon) sekä mahdollisesti myös viranomaisten välisiin lausunnonmenettelyihin. TEM esittää, että esityksessä olisi hyvä arvioida, onko esityksellä vaikutuksia myös muihin lupa- ja valvontaviranomaisiin.

Esitysluonnoksen suhdetta komission REPowerEU-suunnitelmaan voisi olla hyvä arvioida. Mitä vaikutuksia REPowerEU-hankkeella, jossa lupakäsittelyn kesto on ehdotettu rajoituksia, on tähän esitykseen? Miten esitysluonnos suhtautuu REPowerEU-suunnitelmaan ja sen liittymäpintoihin?

Luvat ja valvonta –hanke

Esitysluonnoksen perusteluissa on mainittu, että lupahakemusten sujuva käsittely on myös tavoitteena ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetussa laissa (764/2019). Tätä niin sanottua yhteensovittamislakia ei ole otettu huomioon esitysluonnoksessa, eikä arvioitu ehdotuksen suhdetta yhteensovittamislakiin. Perusteluja voisi täydentää tältä osin.

TEM:n koordinoimassa Luvat ja valvonta –hankkeessa kehitetään ja ylläpidetään poikkihallinnollista Luvat ja valvonta –palvelua, jonka tavoitteena on tarjota lupapalvelut hallinnon tasot ja viranomaisrajat ylittävänä asiakaslähtöisenä yhden luukun palveluna. Palvelun lähtökohta on sovittaa yhteen asiakkaan tarve useiden eri viranomaisten palveluista, prosesseista ja tiedoista. Erityisesti monilupaisissa hankkeissa palvelu tarjoaa asiakkaalle kokonaiskuvan tarvittavasta luvituksesta, myös palvelukokemus on asiakkaalle aiempaa sujuvampi ja saumattomampi. Luvat ja

valvonta –palvelun ensimmäinen tuotanto-versio otettiin käyttöön 1.9.2020. Myös ympäristöllisen yhden luukun lainsäädännön toimeenpano hyödyntää palvelukerrosta ja ensimmäisinä lupina voidaan yhteensovitetuina hakea aluehallintovirastolta ympäristölupaa ja Tukesilta kemikaaliturvallisuuksilupaa. Tavoitteena on, että aluehallintoviraston vesilupa integroidaan osaksi palvelua vuoden 2022 kuluessa.

Luvat ja valvonta –palvelu toimii 30.6.2021 voimaan tulleen uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain (1145/2020) mukaisena sähköisenä yhteyspisteenä. Annetun lain lupakokonaisuuksista 29:ää koskee velvoite sähköiseen asiointiin, mikä tarkoittaa, että asianomaisella toimivaltaisella viranomaisella on velvoite käyttää sähköistä yhteyspistettä (Luvat ja valvonta – palvelua) asiointiin tarjoamiseen. Lupaprosessin digitalisoinnissa ja sujuvoittamisessa voitaisiin näkemyksemme mukaan hyödyntää Luvat ja valvonta –palvelua ja siihen toteutettuja REDII toimintamalleja ja toiminnallisuuksia, kuten käsittelyaikojen seurantaan toteutettua määräaikaisten seuranta –ratkaisua.

Panostukset Luvat ja valvonta –hankkeeseen edistävät omalta osaltaan esitysluonnoksen tavoitteita.

Soveltamisalan liityntä muihin lakeihin

Esitysluonnoksen mukaan koskevien tiettyjä vihreän siirtymän investointeja koskevat ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset lupahakemukset saivat määräaikaaisesti 2022-2025 etusijan aluehallintovirastojen lupa-asioiden käsittelyssä.

TEM:n vastuulle kuuluu mm. laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005, jäljempänä kemikaaliturvallisuuslaki), kaivoslaki (621/2011) ja painelaitelaki (1144/2016). TEM:lle kuuluu myös Turvallisuus ja kemikaaliviraston (Tukes) yleinen tulosohjaus.

Vihreän siirtymän investointien lupamenettelyjä vauhditetaan myös lisäämällä voimavaroja Tukeisiin. TEM toteaa, että myös Tukes on osa investointien luvituksen viranomaisketjua. Tukes toimii muun muassa kemikaaliturvallisuuksilaissa tarkoitettuna lupaviranomaisena. Tukesin lupaa edellyttävät kohteet ovat arvioiden mukaan pitkälti samoja, joiden ympäristöluvitusta esitysluonnoksessa esitetyillä toimilla kiihdytettäisiin. Myös Tukesin luvituksen sujuvuus ja resurssien riittävyys on keskeinen osa investointien luvituksen toimivuutta ja sujuvuutta. Sujuvan luvituksen varmistamiseksi ja ennakoiden lisääntyvää luvitustarvetta mm. vihreään siirtymään, Tukesin resursointia on katsottu tarkoituksenmukaiseksi vahvistaa kehitysissä 0,5 MEUR/vuosi vuodesta 2023 alkaen. Lisätalousarviossa vuodelle 2022 esitetään sujuvan luvituksen varmistamiseen 0,25 MEUR.

Vihreän siirtymän investointien lupamenettelyjä vauhditetaan myös tiivistämällä viranomaisten keskinäistä yhteydenpitoa ja tiedonvaihtoa muilla lainsäädäntömuutoksilla. Voimavaroja lisätään lupa- ja muihin hallinnollisiin menettelyihin ja digitalisaatioon.

Kansliapäällikkö

Raimo Luoma

Johtava asiantuntija

Eeva-Maija Puheloinen

Jakelu

YM Ympäristöministeriö

VN/13663/2022-TEM-16

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: